LAZDIJŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

Lazdijų rajono savivaldybės vaikų sveikata 2022 m.

Lazdijai

ĮVADAS

Vaikai – itin svarbi šalies gyventojų grupė, šiuo gyvenimo laikotarpiu formuojasi požiūrio į sveikatą pagrindai, kurie išliks pasiekus brandą. Gera sveikatos būklė vaikystėje užtikrina tolesnį sveiką vystymąsi, o tai turi būti vienas iš didžiausių bet kurios visuomenės siekinių. Lazdijų rajono savivaldybės mokyklose dirba visuomenės sveikatos specialistai, kurių viena iš pagrindinių pareigų yra mokyklos vadovybei pateikti asmens sveikatos priežiūros įstaigų specialistų išvadas ir rekomendacijas, įrašytas į statistinės apskaitos formą Nr. E027-1 „Mokinio sveikatos pažymėjimas“ (toliau – Mokinio sveikatos pažymėjimas) dėl mokinių dalyvavimo ugdymo veikloje bei koordinuoti šių rekomendacijų įgyvendinimą.

Šeimos gydytojas (vaikų ligų gydytojas, vidaus ligų gydytojas), atlikęs profilaktinį mokinio sveikatos patikrinimą, jo rezultatus įrašo į Mokinio sveikatos pažymėjimo I dalį „Sveikatos būklės įvertinimas“, gydytojas odontologas – į II pažymėjimo dalį „Dantų ir žandikaulių būklės įvertinimas“.

Nuo 2020 m. gegužės 1 d. pirma ir antra pažymėjimo dalys nėra susijusios ir į Elektroninės sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacinę sistemą (toliau – ESPBI IS) pateikiamos atskirai. Svarbu paminėti, kad pasikeitė ir pati profilaktinės sveikatos patikros pažymėjimo forma. Ji nuo minėtos dienos pildoma visiems ugdymo įstaigas lankantiems vaikams bei pilnamečiams mokiniams ir į ESPBI IS pateikiama tik elektroniniu būdu. Informacija iš ESPB IS perduodama į Vaikų sveikatos stebėsenos informacinę sistemą (toliau – VSS IS), kurią visuomenės sveikatos specialistai naudoja mokinių ugdymo veiklai užtikrinti.

Mokinio sveikatos pažymėjimą sudaro I dalis „Sveikatos būklės įvertinimas“ ir II dalis „Dantų ir žandikaulių būklės įvertinimas“.

Lazdijų rajono savivaldybėje 2022 m. bendrojo ugdymo mokyklas ir profesinio mokymo įstaigas lankė 2236 mokiniai. Mokinių, pristačiusių Nr. E027-1 formą buvo 1787, tai sudarė 79 proc. Mokinių, pristačiusių formos Nr. E027-1 I dalį "Sveikatos būklės įvertinimas" buvo 2125, t.y. 95 proc., o mokinių, kurie pristatė formos Nr. E027-1 II dalį "Dantų ir žandikaulių būklės įvertinimas" buvo 1816 (81 proc.). Vertinant mokinių sveikatos būklę nustatyta, kad 80 proc. Lazdijų rajono savivaldybės mokinių gali dalyvauti ugdymo veikloje be jokių apribojimų (1 lentelė).

1 lentelė. Vaikų sveikatos pažymėjimų pateikimas

		2022			
		Rodiklio reikšmė savivaldybėje		Rodiklio reikšmė Lietuvoje	
Savivaldybė	**Forma Nr. E027-1 "Mokinio sveikatos pažymėjimas"**	**abs. sk.**	**proc.**	**abs. sk.**	**proc.**
Lazdijų r. sav.	Mokinių, lankančių ugdymo įstaigą, skaičius	2236	0	512236	0
	Mokinių, pristačiusių Nr. E027-1 formą	1787	79	365314	71
	Mokinių, pristačiusių formos Nr. E027-1 I dalį "Sveikatos būklės įvertinimas"	2125	95	450113	87
	Mokinių, kurie pristatė formos Nr. E027-1 II dalį "Dantų ir žandikaulių būklės įvertinimas"	1816	81	373071	72
	Mokinių, galinčių dalyvauti ugdymo veikloje be jokių apribojimų	1713	80	387438	86

Profilaktinio sveikatos patikrinimo metu šeimos gydytojas išmatuoja moksleivio ūgį, svorį, rezultatus įrašo į elektroninį Mokinio sveikatos pažymėjimą, kuriame automatiškai apskaičiuojama kūno masės indekso (toliau – KMI) skaitinė reikšmė ir KMI įvertinimas: per mažas svoris, normalus svoris, antsvoris ar nutukimas. Nuo 2020 m. gegužės 1 d. įsigaliojo 2– 18 m. amžiaus vaikams pritaikytos KMI vertinimo ribos. Jas galima rasti Mokinio sveikatos pažymėjimo pildymo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. V-951.

Remiantis VSS IS duomenimis, 61,08 proc. Lazdijų rajono savivaldybės vaikų turėjo normalų svorį (2 lentelė). Palyginti su ankstesniais mokslo metais, tokių mokinių dalis šiek tiek padidėjo; 2021 m. tokių mokinių buvo 58,78 proc. Antsvorį turinčių mokinių dalis sudarė 16,12 proc.,

nutukimą – 9,17 proc. Lyginant su Lietuva, šie rodikliai buvo didesni už respublikos rodiklį (Lietuvoje antsvorį turi 13,53 proc. vaikų, nutukimą – 6,24). Per mažas kūno svoris nustatytas 16,12 proc. mokinių.

2 lentelė. Mokinių KMI įvertinimas 2022 m.

		2022			
		Rodiklio reikšmė savivaldybėje		Rodiklio reikšmė Lietuvoje	
Savivaldybė	**Forma Nr. E027-1 "Mokinio sveikatos pažymėjimas"**	**abs. sk.**	**proc.**	**abs. sk.**	**proc.**
Lazdijų r. sav.	Mokinių, turinčių per mažą svorį	284	13,63	70947	16,12
	Mokinių, turinčių normalų svorį	1273	61,08	282277	64,12
	Mokinių, turinčių antsvorį	336	16,12	59564	13,53
	Mokinių, turinčių nutukimą	191	9,17	27464	6,24

Kasmetinio mokinio sveikatos patikrinimo metu asmens sveikatos priežiūros įstaigos specialistas, įvertinęs vaiko fizinę sveikatos būklę, jo sveikatos pažymėjime nurodo fizinio ugdymo grupę: pagrindinė, parengiamoji, specialioji ar, esant poreikiui, pažymi, iki kurios dienos mokinys atleidžiamas nuo fizinio lavinimo pamokų.

Lazdijų rajono savivaldybėje 2022 m. 97 proc. mokinių dalyvavo ugdymo procese, turėdami pagrindinę fizinio ugdymo grupę (3 lentelė). Pagrindinei fizinio ugdymo grupei priskiriami visiškai sveiki ar turintys nedidelių sveikatos sutrikimų (nedidelio laipsnio regos sutrikimai, netaisyklinga laikysena, funkciniai negalavimai ir pan.) mokiniai. Šiai grupei priklausantys mokiniai gali treniruotis sporto būreliuose ir dalyvauti sporto varžybose. Parengiamoje fizinio ugdymo grupėje 2022 m. mankštinosi 11 Lazdijų rajono savivaldybės mokinių. Šiai grupei priskiriami mokiniai, turintys nedidelių sveikatos sutrikimų, persirgę tam tikromis ligomis ir laikinai negalintys lankyti kūno kultūros pamokų visu pajėgumu. Jie mankštinasi pamokose pagal mokyklinę programą su sąlyga, kad fizinė veikla nepablogintų jų sveikatos būklės. Kai kurie fiziniai pratimai neatliekami arba ribojami. Specialiojoje fizinio ugdymo grupėje 2022 m. buvo 31 mokinys, t. y. 1 proc. Šią grupę sudaro mokiniai, turintys nuolatinių ar laikinų sveikatos sutrikimų, kurie su tam tikrais apribojimais netrukdo jiems dalyvauti ugdymo veikloje. Tokie vaikai mankštinasi pagal specialią kūno kultūros programą ar lanko gydomosios kūno kultūros pratybas. Nuo kūno kultūros 2022 m. atleisti buvo 13 mokinių. Lazdijų rajono savivaldybėje buvo 18 vaikų, kuriems buvo pritaikytas maitinimas (2021 m.

– 28 mokiniai). Mokinių, kuriems nurodytos bendrosios rekomendacijos, buvo 19 proc., o specialiosios rekomendacijos – 17 proc.

3 lentelė. Mokiniams paskirtos fizinio ugdymo grupės 2022 m.

		2022			
		Rodiklio reikšmė savivaldybėje		Rodiklio reikšmė Lietuvoje	
Savivaldybė	**Forma Nr. E027-1 "Mokinio sveikatos pažymėjimas"**	**abs. sk.**	**proc.**	**abs. sk.**	**proc.**
Lazdijų r. sav.	Mokinių, priskiriamų pagrindinei fizinio ugdymo grupei	2082	97	438240	97
	Mokinių, priskiriamų parengiamajai fizinio ugdymo grupei	11	0	7569	1
	Mokinių, priskiriamų specialiajai fizinio ugdymo grupei	31	1	3699	0
	Mokinių, kuriems nurodytos bendrosios rekomendacijos	412	19	62675	13
	Mokinių, kuriems nurodytos specialiosios rekomendacijos	362	17	34560	7
	Mokinių, atleistų nuo kūno kultūros pamokų	13	0	1827	0
	Mokinių, kuriems pritaikytas maitinimas	18	0	4557	1

Iš visų mokinių, kuriems 2022 m. pažymėta bendroji rekomendacija, didžiausia dalį sudarė rekomendacija „Pritaikyta sėdėjimo vieta“ – 55,1 proc. (dėl regos sutrikimų – 51,1 proc., dėl skeleto – raumenų sistemos sutrikimų – 27,7 proc.), „Vengti alergenų“ – 3,5 proc., „Skubios pagalbos poreikis“ – 0,5 proc., „Kita“ – 16,0 proc. (1 pav.).

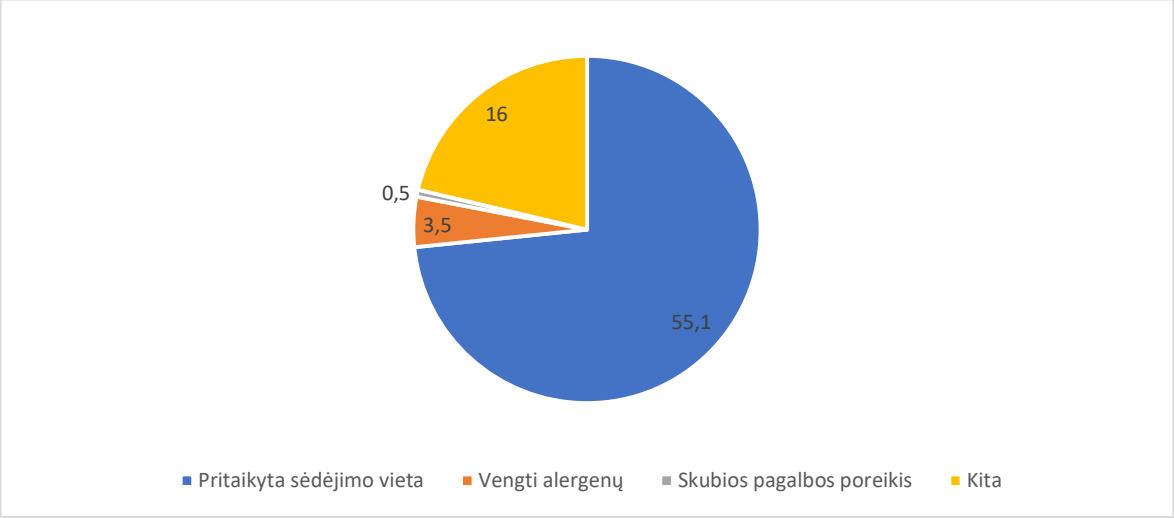

1 pav. Mokinių dalis, kuriems 2022 m. nurodytos bendrosios rekomendacijos

Gydytojas odontologas, atlikdamas kasmetinį mokinio sveikatos patikrinimą, įvertina mokinio dantų, žandikaulių būklę ir įrašo rezultatus į Mokinio sveikatos pažymėjimo antrą dalį ,,Dantų ir žandikaulių būklės įvertinimas“. Gydytojas, įvertinęs ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų skaičių, įrašo rezultatus pažymėjime ties raidėmis k, p, i (pieniniai dantys) ir ties raidėmis K, P, I (nuolatiniai dantys) – apskaičiuojamas dantų ėduonies intensyvumo rodiklis. Kai kpi, KPI reikšmė mažesnė nei 1,2 – ėduonies intensyvumas apibūdinamas kaip labai žemas; nuo 1,2 iki 2,6 – žemas, nuo 2,7 iki 4,4 – vidutinis; nuo 4,5 iki 6,5 – aukštas, o kai rodiklis didesnis nei 6,5 – labai aukštas.

2022 m. labai žemas KPI indeksas nustatytas 37 proc. mokinių, žemas KPI – 11 proc. mokinių, vidutinis KPI indeksas – 17 proc. mokinių, aukštas KPI indeksas – 14 proc. mokinių, labai aukštas – 19 proc. (4 lentelė). Tik 23,06 proc. vaikų 2021 m. neturėjo ėduonies pažeistų, plombuotų ar išrautų dantų.

4 Lentelė. Mokinių kpi, KPI ir kpi+KPI indeksai

		2022			
		Rodiklio reikšmė savivaldybėje		Rodiklio reikšmė Lietuvoje	
Savivaldybė	**Forma Nr. E027-1 "Mokinio sveikatos pažymėjimas"**	**abs. sk.**	**proc.**	**abs. sk.**	**proc.**
Lazdijų r. sav.	Mokinių, turinčių labai žemą bendrą (KPI+kpi) indeksą	674	37	163997	43
	Mokinių, turinčių žemą bendrą (KPI+kpi) indeksą	206	11	40681	10
	Mokinių, turinčių vidutinį bendrą (KPI+kpi) indeksą	321	17	64676	17
	Mokinių, turinčių aukštą bendrą (KPI+kpi) indeksą	269	14	44955	12
	Mokinių, turinčių labai aukštą bendrą (KPI+kpi) indeksą	346	19	58762	15

IŠVADOS

1. Lazdijų rajono savivaldybėje 2022 m. bendrojo ugdymo mokyklas ir profesinio mokymo įstaigas lankė 2236 mokiniai. Mokinių, pristačiusių Nr. E027-1 formą buvo 1787, tai sudarė 79 proc. Vertinant mokinių sveikatos būklę nustatyta, kad 80 proc. Lazdijų rajono savivaldybės mokinių gali dalyvauti ugdymo veikloje be jokių apribojimų.
2. Remiantis VSS IS duomenimis, 61,08 proc. Lazdijų rajono savivaldybės vaikų turėjo normalų svorį (2 lentelė). Palyginti su ankstesniais mokslo metais, tokių mokinių dalis šiek tiek padidėjo; 2021 m. tokių mokinių buvo 58,78 proc.

3. Lazdijų rajono savivaldybėje 2022 m. 97 proc. mokinių dalyvavo ugdymo procese, turėdami pagrindinę fizinio ugdymo. Parengiamoje fizinio ugdymo grupėje 2022 m. mankštinosi 11 Lazdijų rajono savivaldybės mokinių. Specialiojoje fizinio ugdymo grupėje 2022 m. buvo 31 mokinys, t. y. 1 proc. Nuo kūno kultūros 2022 m. atleisti buvo 13 mokinių.
4. Lazdijų rajono savivaldybėje buvo 18 vaikų, kuriems buvo pritaikytas maitinimas.
5. 2022 m. labai žemas KPI indeksas nustatytas 37 proc. mokinių, žemas KPI – 11 proc. mokinių, vidutinis KPI indeksas – 17 proc. mokinių, aukštas KPI indeksas – 14 proc. mokinių, labai aukštas – 19 proc. Tik 23,06 proc. vaikų 2021 m. neturėjo ėduonies pažeistų, plombuotų ar išrautų dantų.

REKOMENDACIJOS

1. Fizinio aktyvumo didinimo rekomendacijos.

Gerai vaikų sveikatai užtikrinti yra būtina subalansuota mityba, fizinis aktyvumas, tinkamas darbo – poilsio režimas. Fizinio aktyvumo veikla mokykloje iš esmės yra puiki socialinio mokymo ir sveikatos švietimo terpė. Ypač svarbu:

a) Nustatyti bei koreguoti nutukusių, turinčių antsvorio mokinių fizinį aktyvumą;
b) Didinti mokinių motyvaciją, aiškinant fizinio aktyvumo naudą sveikatai;
c) Tobulinti sportinę bazę;
d) Prie mokyklų inicijuoti įrengti aikšteles dviračių laikymui, kad mokiniai ir mokytojai į pamokas galėtų atvykti dviračiais;
e) Dalintis sėkminga patirtimi fizinio aktyvumo skatinimo veikloje.

2. Svorio mažinimo mokykloje rekomendacijos:

a) Suteikti moksleiviams žinių apie racionalią, subalansuotą mitybą, kuri apsaugo nuo per didelio svorio ir suteikia augančiam organizmui visų reikalingų medžiagų. Mokiniai turi būti išmokyti patys įsivertinti kūno masės indeksą;
b) Organizuoti teorinius – praktinius užsiėmimus tėvams ir pedagogams įvairiomis sveikatos temomis (mityba, burnos higiena, fizinis aktyvumas).

Labai svarbi pirminė antsvorio profilaktika, – kad nereikalingo svorio neatsirastų išvis ir ši problema neiškiltų.

3. **Vaikų burnos higienos gerinimo rekomendacijos:**

    a) Ugdyti vaikų higienos įpročius nuo pat ankstyvos vaikystės, formuoti įprotį dantis valyti ryte ir vakare, nuolatos plauti rankas;
    b) Didinti tėvų informuotumą apie nemokamą prevencinę dantų silantavimo programą.

Parengė:
Laima Strašinskienė
Lazdijų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro
visuomenės sveikatos specialistė, vykdanti visuomenės sveikatos stebėseną